»WE'LL NEVER BE THOSE KIDS AGAIN«
Vizualna etnografija nočnega življenja

Strokovni članek | 1.04
Datum prejema: 14. 4. 2026

Izvleček: Avtorica se v vizualnem eseju osredotoča na nočno življenje mladih, ki ga obravnava kot posebno prakso družbenih interakcij, estetskega izražanja in oblikovanja identitete. Gradivo, ustvarjeno s preprosto kamero, namenjeno otrokom, poustvari prakse priprave, poti, plesa in glasbe, opojnosti in čustev. Na fotografijah spremljamo minljivost zbledelih podob, prekrokanih noči in (lastne) mladosti. Skozi liminoidnost vstopamo v spremembe, spreminjajo se klubi in občinstvo, tako da »nikoli več ne bomo tisti otroci«.

Ključne besede: nočno življenje, klub, liminoidnost, mladost, nostalgija.

Abstract: This visual essay focuses on nightlife as a specific practice of social interaction, aesthetic expression and identity formation. Created with a simple camera intended for children, the material recreates the practices of preparation, journey, dancing and music, intoxication and emotion. The photographs capture the transience of faded images, nights on the town and (our own) youth. Through liminoid, we greet change, clubs and audiences change, and “we will never be those kids again”.

Keywords: nightlife, club, liminoid, youth, nostalgia

Skupaj greva na cigaret, sediva pred klubom. Vprašam jo, če je v redu. »Zakaj ne bi bila. Do jutri se ne bom več spomnila.«
Portorož, pomlad 2025

Od zime do poletja, od Snežnika do Miamija so plesišča in odri postali moj teren. Nočno življenje mladih je posebna praksa družbenih interakcij, pa tudi estetsko izražanje in priložnost za oblikovanje identitete. V središče dogajanja postavljam podobe – bežne trenutke, ujete v fotografijo, ali bledeč spomin udeležencev. Vizualno etnografijo uporabim kot orodje razumevanja, kako mladi gradijo skupnost, kako oblikujejo lasten slog in rituale ter kako se te izkušnje ohranjajo ali izgubljajo v času. Noč in mladost s seboj nosita sebi lastno minljivost. Trenutek evforije, bližine in svobode se razblini ob jutru, mladost pa bledi v spomine. Ravno spomini na mladost so pogosto fragmentarni, nejasni in plod nostalgije (Boym 2002). Ali drugače: do jutra se večera ne bomo več spomnili.

Vizualno etnografijo nočnega življenja lahko opišem kot svojevrsten paradoks. Klubi, koncertna prizorišča in zabave niso prostori, kjer bi bili ljudje radi preučevani, kaj šele vizualno obeleženi s strani neznancev. Za dimno zaveso in pod slepljivimi lučmi velja anonimnost, ki jo kamera in antropološke oči težje reproducirajo, v moji torbici pa oddelčni obrazec za sodelovanje nima mesta. Metodološko zagato sem tako poskušala rešiti precej otročje – nekje v predmestju Šanghaja sem v trgovini z igračami za približno deset evrov kupila fotoaparat. Namesto večjega objektiva, ki lahko pri etnografskem delu izpade skorajda grozeče, sem tako uporabljala roza otroški fotoaparat v velikosti dlani, ki deluje po principu neposrednega tiskanja na termalni papir. Spominske kartice nima (oziroma mi ta ni dostopna, saj so navodila v kitajščini) – majhen digitalni senzor fotografijo zajame in jo v istem trenutku natisne z vgrajenim tiskalnikom. Ta brez črnila selektivno segreva površino termalnega papirja in oblikuje črno-belo podobo, kot račun, ki ga dobimo v trgovini. Zaradi omejene ločljivosti senzorja in preprostega tiskalnega mehanizma so slike zrnate, kontrastne in brez finih barvnih odtenkov. Ta tehnična omejitev je bila v raziskovalnem procesu ključna, saj fotografije niso namenjene natančni dokumentaciji, ampak ustvarjanju estetske izkušnje. Vizualno gradivo, uporabljeno v raziskavi, je tako nujno »nizke« ločljivosti. Zamegljenost in zrnatost fotografij omogočata anonimnost posameznikov in posameznic.

V letu 2025 sem posnela več kot 500 fotografij, ki prikazu-

* Anja Vatovec, dodiplomska študentka, Univerza v Ljubljani, Filozofska fakulteta, Oddelek za etnologijo in kulturno antropologijo; av00103@student.uni-lj.si.

jejo etnografsko težje dostopno tematiko nočnega življenja. Otroški fotoaparat se je tako izkazal kot dobro orodje potopitve v svet, ki je bil nekoliko težje ulovljiv in tudi sam inherentno igriv. Mimoidoče je zanimala moja »igrača«, zaradi česar fotografiranje ni delovalo ogrožajoče. Refleksija metode je nakazala tudi določeno obžalovanje. Kamera v trenutku nastanka fotografije natisne sedem centimetrov dolg »print«, na katerem je fotografija – te pa so ljudje želeli imeti zase. Med skoraj leto dolgim zbiranjem fotografij sem tako veliko gradiva oddala že v času terenskega dela. Čeprav po eni strani obžalujem, da sem oddala veliko gradiva, pa je po drugi strani prav to omogočilo določeno vez z vključenimi v raziskavo.

A kot ve vsak, ki je že kdaj predolgo pozabil račun v denarnici, termalni papir zbledi. Če te noči opišemo kot spomine, ki jih z jutrom ne bo več, je fotoaparat zajel trenutke, ki so v pol leta tudi sami zbledeli. Za potrebe raziskovalnega dela sem originalne fotografije, ki jih pravzaprav ni več, skenirala in s tem poskrbela, da so ostale digitalno ohranjene. Z estetsko izbiro otroškega fotoaparata in minljivih podob se odpira dodatna plast pomenov. Takšne fotografije niso le dokumenti nočnega življenja, temveč tudi podobe, ki ulovijo »neulovljivost« trenutkov in nakažejo »fragmentiranost« spomina. Bledenje podrobnosti ustvarja distanco do upodobljenih oseb ter njihovo anonimnost, hkrati pa minljivost trenutkov in spomina, ki jo je omogočila otroška igrača, skupaj s podobo kratkotrajne bližine in poznanstva.

Priprava

Kot pravi Goffman v svojem delu *Predstavljanje sebe v vsakdanjem življenju* (2014: 32–35), si pred javnim nastopom nadenemo »osebno masko«. Ta je sredstvo komunikacije in izraža identiteto nastopajočega. Proces pripravljanja na zabavo lahko interpretiramo kot ritual, ki je nujen za transformacijo posameznika v »udeleženca v nočnem življenju« (Kent 2013: 81). Med pripravami si tako nadenemo osebno masko (kamor sodijo tudi oblačila in urejanje videza), ki pa ustvarja konsistentnost med videzom in obnašanjem v določeni vlogi (Goffman 2014), ki jo lahko zaznamo ob ogledu oblačilnih omar. Zgornji deli oblačil se tako delijo na tiste »za vsak dan«, namenjene vsakdanjemu življenju, in tiste »za ven« (angl. *going out top*), namenjeni samo nočnemu izhodu, s katerimi se ustvari videz udeleženca ali udeleženke. Ritualno vlogo lahko pripišemo tudi uživanju »predpijače« (angl. *pre-drink),* alkohola iz trgovine ali domače kleti, ki je skorajda obvezna komponenta odhoda, ki tega istočasno tudi napoveduje.

Lovi svetlobo sonca.
Benetke, poletje 2025

Pot

Za prehod in prelevitev iz civilistov v dejanske »udeležence nočnega življenja« je po pripravah ključna pot. Če si drznem sposoditi van Gennepovo tridelno shemo liminoidnosti (1977), namesto v drugo življenjsko obdobje raje vstopamo v novo fazo noči. Zapustimo ogrete (ali klimatizirane) domove, kjer smo si nadeli masko in zaužili ritualno substanco, ter vstopimo v mrak. Iz zasebne sfere doma tako vstopamo v javno sfero nočnega kluba, iz posameznikov pa v del kolektivne identitete udeležencev nočnega življenja (Kent 2013). Naj bo avto, taksi, kolo, avtobus ali hoja – noč se začenja, ceremonija pa nadaljuje. Ko prispemo do kluba, se postavimo v vrsto, vsi sledimo uhojenim potem in vemo, kaj nam je storiti (Szakolczai 2009), potem pa o naši usodi odloča avtoriteta. Če nas varnostnik spusti v prostor, smo sprejeti na plesišče.

Taksi prispe pred klub in punce se namrščijo. Pred vhodnimi vrati je dolga vrsta.
Valeta, poletje 2025

Ples

V liminoidnem prostoru smo umeščeni v okolje, kjer norme in pravila vsakdana ne veljajo, namesto tega vlada transgresivno vedenje, brez strahu pred neposrednimi posledicami (Turner 1974). Glasba je glasnejša, kot je dovoljeno, ples razvratnejši in substance močnejše. Vzpostavi se nov red družbenih odnosov, medtem ko segamo čez meje družbeno dovoljenega. Klubski ples se odvija znotraj specifičnih čutnih parametrov, ki segajo od *blissing out* – trenutkov, ko se plesalci in plesalke »izgubijo« v ritmu, prostoru in množici ter ostane samo lastno telo v subliminalnem gibanju – vse do bolj socialnih izkušenj, ko se posamezniki povezujejo z drugimi v gibanju in podoživljajo skupno čutno izkušnjo (Jackson 2001).

»Mislim, da se tu [v klubu, op. p.] ljudje počutijo bolj svobodno, zato tudi tako plešejo. Vse je vedno temno, nikogar ne vidiš v obraz,« mi pove.
Dunaj, zima 2025

Glasba

Glasbo lahko dojemamo kot kulturno univerzalijo, ki pa ni univerzalno razumljiva vsem. Da bi jo zares razumeli, moramo biti prisotni – vključeni v kontekst, prakse in odnose, skozi katere glasba dobi pomen (Muršič 2002: 19). In ravno njena vpetost v okolje to okolje obenem soustvarja. Ne glede na to, ali je posameznik na plesišču ali ob strani, glasba ustvarja občutek vpetosti v klub in v skupnost ljudi, ki si delijo isti glasbeni, prostorski in časovni horizont (Jackson 2001).

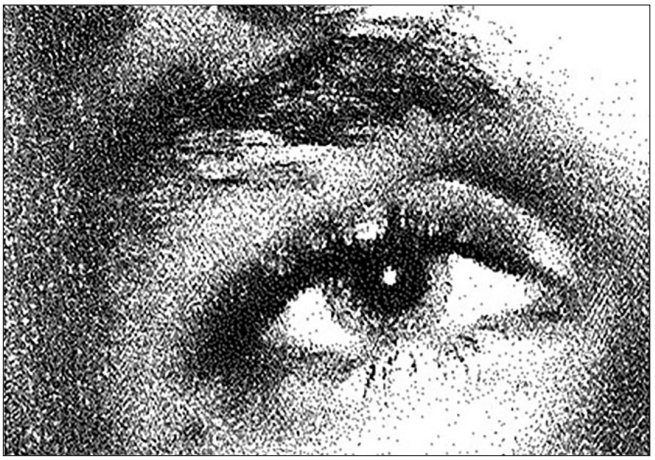

Prva vrsta na koncertu raperja Drilla.
Ankaran, poletje 2025

Droge

Izraz »droge« uporabim za različne substance, saj je vse povedano o drogah konec koncev stvar kulture (Tavčar 2015: 36), ki opredeljuje, kaj lahko kupimo v trgovini ali trafiki in česa ne. Delitev na legalnost alkohola in nelegalnost drugega temelji na arbitrarni ločnici, ki ima sicer pomembne pravne posledice, a v samem klubskem konte-

kstu liminoidnosti izgubi večino svojega pomena (Jackson 2001). Pogled na svet se spremeni, kar je sicer prepovedano, postane skozi razširjene zenice sprejemljivo.

Skozi razširjene zenice.
Snežnik, poletje 2025

Čustva

Ko skupaj izkušamo liminoidnost na plesišču, oblikujemo *communitas* oziroma skupnost (Turner 1974), v svoji anonimnosti se znajdemo enakovredni. Veliko bolj smo odprti za stike z neznanci, socialne inhibicije so spuščene.

Med koncertom. Pravi, da »čuti muziko«.
Koper, poletje 2025

Nobel

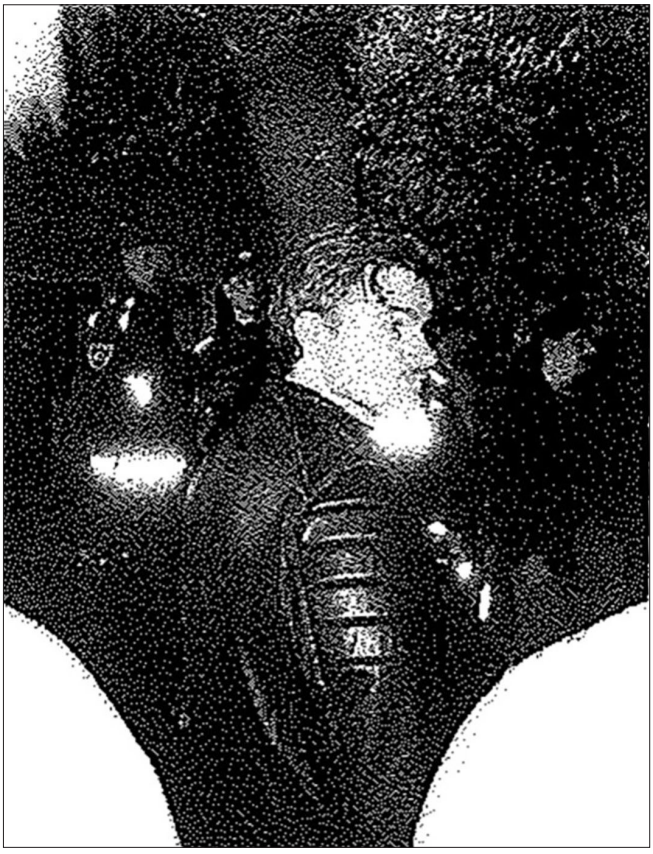
Iz ekstatične anonimnosti preidemo na osnovno fiziološko potrebo: hrano. Tako se znajdemo v edinem lokalu, kiosku ali restavraciji s hitro prehrano, ki še obratuje v zgodnjih jutranjih urah – v Ljubljani je to Nobel. Tu se nadaljuje *communitas* – omejenost izbire, ki poenoti razlike v starosti, spolih, razredu ali premoženju in s tem odraža egalitarno logiko nočnega življenja.

Vrsta pred Nobel na Dunajski.
Ljubljana, poletje 2025

Neizogibno

Če je vstop v klub označeval transformacijo v »udeleženca nočnega življenja« in s tem udeležbo v liminoidnem prostoru, je izhod iz njega zaznamovan z razgradnjo te identitete in postopnim vračanjem v red vsakdanjega življenja. Znajdemo se v stanju zamegljene zavesti, ponovno na poti, na prvem jutranjem avtobusu – ali pa na zaključku *afterpartija*, ko se nebo dani – kolektivna identiteta se razprši in pristanemo v različnih stanjih ranljivosti ali pa preprosto na tleh.

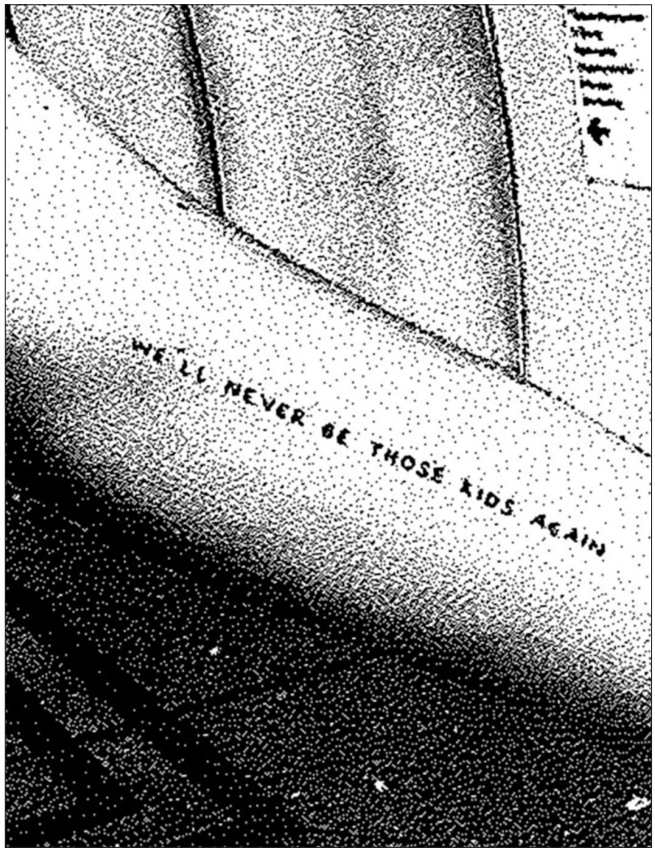

Prihod policajev na Metelkovo je prekinil dogajanje.
Ljubljana, pomlad 2025

Sklep

Vizualni esej nočnega življenja je vpogled v prostor, ki je hkrati intimen in kolektiven, efemeren in cikličen. Z rituali priprave, predpijače, poti, plesa, glasbe, uporabe substanc, čustvovanja ter končnega vračanja v vsakdanjost se izrisuje proces, ki ga razumem pod pojmom nočnega življenja. V njem se posamezniki in posameznice začasno preoblikujejo v »udeležence noči« in vstopijo v liminoiden prostor, kjer veljajo drugačna pravila, identitete in čutni režimi.

Zavestna uporaba otroškega fotoaparata-igrače se je izkazala kot dragoceno estetsko (in metodološko) orodje, ki je nočno življenje dokumentiralo in hkrati odražalo njegovo minljivost. Zrnatost, bežnost in postopno bledenje podob obenem ohranjajo anonimnost in odražajo naravo samih izkušenj, ki so pogosto spominsko fragmentarne, a vseeno ujete v nostalgijo. Fotografije so tako podoba paradoksa: živo nočno življenje je z jutrom obsojeno na smrt. Ta etnografski vizualni zapis dojemam tudi kot dokumentiranje (svojega) odraščanja, mladosti, obsojene na postopno bledenje. Zrnatost, zabrisanost in minljivost niso zgolj tehnične značilnosti, ampak metafora vmesnega časa, v katerem se *preobražamo*. V klubih se menjajo generacije, mladi postajajo mlajši in se hkrati starajo, noč se neizogibno preliva v jutro, z jutrom pa že pozabimo. V pol leta slike zbledijo, mi pa »nikoli več ne bomo tisti otroci«.

»We'll never be those kids again,« zapoje. Pokaže mi nov tatu, gre za besedilo njene najljubše pesmi. Nikoli več ne bomo tisti otroci.
Dunaj, zima 2025

Literatura in viri

BOYM, Svetlana: *The Future of Nostalgia.* New York: Basic Books, 2002.

GENNEP, Arnold van: *The Rites of Passage.* London: Routledge & Kegan Paul, 1977 [1909].

GOFFMAN, Erving: *Predstavljanje sebe v vsakdanjem življenju.* Ljubljana: Studia humanitatis, 2014.

JACKSON, Philip Gordon: *Sensual Culture: The Socio-Sensual Practices of Clubbing*. Doktorska disertacija. London: University College London, 2001.

KENT, Tamsin: An Ethnography of Clubbing: The Rules and Rituals of Clubbing an Nightclubs as Places of Transgression and Transformation. *Ethnographic Encounters Journal* 3(1), 2013, 80–89.

MURŠIČ, Rajko: Univerzalne vsebine Vodovnikovega pohorskega pesemskega koša na vstopu v 21. stoletje. *Etnolog* 12, 2002, 17–27.

SZAKOLCZAI, Arpad: Liminality and Experience: Structuring Transitory Situations and Transformative Events. *International Political Anthropology* 2(1), 2009, 141–172.

TAVČAR, Anže: Substance kulture: teoretsko-zgodovinski pregled antropologije drog. *Kula* 3(1), 2015, 6–54.

TURNER, Victor: *The Ritual Process: Structure and Anti-Structure.* Harmondsworth: Penguin Books, 1974.